

U3: Nedbygging av natur bør ha en pris

Akershus SV mener det er behov for sterkere virkemidler for å hindre nedbygging av natur og at det ikke lenger bør være gratis å ødelegge natur. Nedbygging av natur er ofte irreversibel og gir varige konsekvenser.

Arealbruksendringer er den største trusselen mot naturmangfold og bidrar samtidig til betydelige utslipp av klimagasser. Naturen er også viktig for folks livskvalitet og trivsel. I dag mangler vi både mye kunnskap om natur og en samlet oversikt over status og omfanget av nedbygging av særlig viktige naturarealer.

Akershus SV ser fram til Miljødirektoratets arbeid med et nasjonalt naturregnskap som varslet for 2026. Siden det ennå er lenge til det foreligger et naturregnskap til bruk i landets kommuner, er det i tillegg behov for langt sterkere virkemidler, utover plan- og bygningslovens bestemmelser, for å hindre fortsatt store tap av naturverdier i norske kommuner.

Dagens virkemidler har vist seg å ikke være tilstrekkelig. Norge har de siste årene ligget på topp i Europa i årlig nedbygging av natur- og jordbruksareal pr. innbygger.[1] Natur taper ofte mot bolig- og næringsinteresser, og kvaliteten på konsekvensutredninger er ofte svak. En stor andel av søknadene om dispensasjoner fra vern og reguleringsplaner får også ofte medhold.

En vesentlig utfordring er at det er mye å tjene på å bruke arealer til nærings- og boligformål, mens det koster per i dag lite å bygge ned natur. Tap av natur har likevel en høy pris for samfunnet, både på grunn av økte klimagassutslipp og tap av viktige økosystemtjenester for samfunnet. Tap av natur fører også til økte trusler i form av flom og skred, for å nevne noe.

Forurensers betaler er et viktig prinsipp i norsk miljøpolitikk. Akershus SV mener at På samme måte bør de som tjener på å bygge ned naturen betale for det. Det vil bidra til at utbygger i større grad tar hensyn til natur i sine planer, og på den måte bygger mindre og på steder hvor utbyggingen gjør mindre skade. Flere land, blant annet England og Tyskland, har strengere krav til utbygger om ivaretagelse og kompensasjon ved nedbygging av natur. I Norge har flere offentlige utvalg de siste ti årene foreslått innføring av en avgift på bruk av arealer og nedbygging av natur.[2] Prinsippet om arealnøytralitet må også bli del av arealplanarbeidet.

Akershus SV er positivt at regjeringen nå utreder avgift på klimagassutslipp ved permanente arealinngrep. En slik klimaavgift på arealbruk kan bidra til å redusere presset på utbygging av karbonrike områder. Samtidig vil en slik avgift ikke nødvendigvis styre utbygging bort fra områder der naturtapet er størst. Manglende datagrunnlag er i dag en utfordring, men kunnskapen om natur blir stadig bedre. Akershus SV mener det derfor bør utredes om avgiften også kan ta hensyn til naturverdier. Dersom dette ikke er mulig, er det viktig at avgiften kombineres med andre virkemidler som sikrer at verdifull natur ikke bygges ned. En avgift vil redusere, ikke hindre utbygging. Særlig viktig natur må fortsatt reguleres strengt og den mest verdifulle naturen vernes.

Akershus SV mener at SV i kommende periode bør jobbe for:

- En innføring av virkemidler som reduserer nedbygging av natur og matjord.
- Å utrede en avgift på nedbygging av natur- og jordbruksarealer. -
- Stille krav om at det utredes hvordan avgiften kan knyttes til tap av naturverdier, ikke kun økonomiske verdier og klimagassutslipp.-
- Å arbeide for at landets kommuner tar i bruk kommunale naturregnskap etter at det presenteres fra Miljødirektoratet-
- Å arbeide for at alle kommuner bruker prinsippet om arealnøytralitet i plan- og byggesaker
- Å vurdere om klimaavgiften også kan brukes i sammenheng med sikring av natur

[1] Gjelder for perioden 2018-2023. Arena for Journalism in Europe. 2025. Green to Grey – How Europe is squandering the little nature it has left.[2] Grønn skattekommisjon i 2015, Skatteutvalget i 2022 og Klimautvalget 2050.